

به نام خدا

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور

تیپ‌های گیاهی منطقه بیرم

(محدوده نقشه چهارگوش بیرم به شماره 04-39-NG)

از:

حمید هوپزه

با همکاری:

محمد علی کلی - هاجر نعمتی - مهری دیناروند - پروانه عشوری

هماهنگ کننده ملی:

محمد فیاض

۱۳۸۹

سرشناسه	: هويزه، حميد
عنوان و نام پديدآور	طرح شناخت مناطق اکولوژيک کشور: تپ‌های گیاهی منطقه بيرم (محدوده نقشه چهارگوش بيرم به شماره ۳۹ NG۰۴) از حميده هويزه؛ با همکاري محمدعلي کلي ... (و ديگران).
مشخصات نشر	: تهران: سازمان تحقيقات آموزش و ترويج کشاورزي مؤسسه تحقيقات جنگلها و مراتع کشور، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهري	۱۲۲ص: مصور (رنگي)، جدول، نمودار، نقشه: ۲۲ × ۲۹ س م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۴۷۳-۳۲۱-۵
وضعيت فهرست‌نويسي	: فيبا
موضوع	: پوشش گیاهی -- ايران -- بيرم
شناسه افزوده	: کلي، محمدعلي
شناسه افزوده	: فياض، محمد، ۱۳۳۵-
شناسه افزوده	: مؤسسه تحقيقات جنگلها و مراتع کشور
رده بندي کنگره	: ۱۳۸۹ ط ۴ ۸۹ هـ / SB ۴۳۲
رده بندي ديويي	: ۶۳۵
شماره کتابشناسي ملي	: ۲۱۳۴۵۳۲

کميته انتشارات

حسين ميرزايندوشن، استاد پژوهش	فاطمه سفيدکن، استاد پژوهش	محمود محمدی، مربی پژوهش
پرويز باباخاتلو، دانشيار پژوهش	مصطفی اسدي، استاد پژوهش	محمود معلمی، مربی پژوهش
مصطفی جعفري، استاديار پژوهش	سيد محسن صادقيان مطهر، کارشناس ارشد	
شناسنامه		

نام کتاب	: طرح شناخت مناطق اکولوژيک کشور، تپ‌های گیاهی منطقه بيرم
تأليف	: حميد هويزه
ويراستار علمي	: محمد فياض
ناظر فني چاپ	: سيد محسن صادقيان مطهر
از انتشارات	: مؤسسه تحقيقات جنگلها و مراتع کشور
سال انتشار	: ۱۳۸۹
نوبت چاپ	: اول
شمارگان	: ۱۰۰۰
چاپخانه	: طرح و نقش
قيمت	: ۱۱۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۴۷۳-۳۲۱-۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	- مقدمه
۲	- چکیده
۱۰	۱- اهداف اساسی طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور
۱۰	۲- روش بررسی
۱۰	۱-۲- مرحله مقدماتی
۱۱	۲-۲- مرحله مطالعات صحرایی
۱۱	۳-۲- مرحله تلفیق اطلاعات و تدوین گزارش نهایی
۱۲	۳- تشریح نشانه‌های روی نقشه
۱۵	۴- خصوصیات منطقه مورد مطالعه بیرم
۱۵	۱-۴- موقعیت و وسعت
۱۶	۲-۴- آب و هوا
۲۳	۳-۴- زمین شناسی
۲۶	۴-۴- منابع اراضی و خاک
۳۳	۵-۴- کشاورزی
۳۴	۵- تشریح تیپ‌های گیاهی
۴۲	۱۱-۵- تیپ‌های گیاهی گروه بادام <i>Amygdalus</i>
۴۲	۱-۱-۵- تیپ گیاهی بادام، بنه، کنار
	<i>Amygdalus eburnea-Pistacia atlantica-Ziziphus spina Christi</i>
۴۳	۲-۱-۵- تیپ گیاهی بادام، کنار، پیچک
	<i>Amygdalus eburnean- Ziziphus spina Christi- Convolvulus acanthocladus</i>
۴۴	۳-۱-۵- تیپ بادام، درمنه، گون
	<i>Amygdalus lycioides-Artemisia aucheri-Astragalus spinosa</i>
۴۵	۴-۱-۵- تیپ گیاهی بادام، گون، پیچک
	<i>Amygdalus lycioides-Astragalus spinosa-Convolvulus spinosus</i>

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۵-۱-۵- تیپ بادام، پیچک <i>Amygdalus lycioides-Convolvulus acanthocladus</i>	۴۵
۵-۱-۶- تیپ بادام، باردلنگ، گون	۴۶
<i>Amygdalus scoparia-Ebenus stellata-Astragalus fasciculifolius</i>	
۵-۱-۷- تیپ بادام، بنه، پیچک	۴۷
<i>Amygdalus scoparia- Pistacia atlantica-Convolvulus acanthocladus</i>	
۵-۱-۸- تیپ بادام، بنه، دافنه	۴۸
<i>Amygdalus scoparia- Pistacia atlantica-Daphne mucronata</i>	
۵-۱-۹- تیپ بادام، بنه، باردلنگ	۴۹
<i>Amygdalus scoparia- Pistacia atlantica- Ebenus stellata</i>	
۵-۲- تیپ‌های گیاهی گروه گون <i>Astragalus</i>	۵۰
۵-۲-۱- تیپ گون، پیچک، بادام	۵۰
<i>Astragalus fasciculifolius- Convolvulus acanthocladus - Amygdalus eburnea</i>	
۵-۲-۲- تیپ گون، درمنه، پیچک	۵۱
<i>Astragalus spinosa-Artemisia aucheri-Convolvulus spinosus</i>	
۵-۳- تیپ‌های گیاهی گروه پیچک <i>Convolvulus</i>	۵۲
۵-۳-۱- تیپ گیاهی پیچک، گون	۵۲
<i>Convolvulus acanthocladus-Astragalus fasciculifolius</i>	
۵-۳-۲- تیپ گیاهی پیچک، کروج، رمس	۵۳
<i>Convolvulus acanthocladus -Gymnocarpus decander-Hammada salicornica</i>	
۵-۳-۳- تیپ گیاهی پیچک، منگری	۵۴
<i>Convolvulus acanthocladus-Platychaete aucheri</i>	
۵-۳-۴- تیپ گیاهی پیچک، گون، باردلنگ	۵۵
<i>Convolvulus spinosus-Astragalus spinosa-Ebenus stellata</i>	
۵-۴- تیپ‌های گیاهی گروه کروج <i>Gymnocarpus</i>	۵۶
۵-۴-۱- تیپ گیاهی کروج، منگری، رمس	۵۶
<i>Gymnocarpus decander-Platychaete mucronifolia- Hammada salicornica</i>	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵۷	۲-۴-۵- تیپ گیاهی کروج، منگری، شصت عروسان <i>Gymnocarpus decander-Platychaete mucronifolia- Limonium axillare</i>
۵۷	۵-۵-۰ تیپ‌های گیاهی گروه رمس <i>Hammada</i>
۵۷	۱-۵-۵-۰ تیپ رمس <i>Hammada salicornica</i>
۵۸	۲-۵-۵-۰ تیپ گیاهی رمس، گون، درمنه <i>Hammada salicornica- Astragalus spinosus-Artemisia aucheri</i>
۵۹	۳-۵-۵-۰ تیپ رمس، پیچک، گون <i>Hammada salicornica- Convolvulus acanthocladus - Astragalus fasciculifolius</i>
۶۰	۴-۵-۵-۰ تیپ گیاهی رمس، کروج، منگری <i>Hammada salicornica- Gymnocarpus decander- Platychaete mucronifolia</i>
۶۱	۵-۵-۵-۰ تیپ رمس، شور گل پنبه‌ای، سندانی <i>Hammada salicornica-Salsola lachnantha-Anvillea garcini</i>
۶۱	۶-۵-۵-۰ تیپ گیاهی رمس، کنار <i>Hammada salicornica- Ziziphus spina Christi</i>
۶۲	۶-۵-۰ تیپ‌های گیاهی گروه باتلاقی شور <i>Halocnemum</i>
۶۲	۱-۶-۵-۰ تیپ گیاهی باتلاقی شور، چمن شور، گزودخانه‌ای <i>Halocnemum strobilaceum-Aeluropus lagopoides-Tamarix leptopetala</i>
۶۳	۲-۶-۵-۰ تیپ گیاهی باتلاقی شور، شصت عروسان <i>Halocnemum strobilaceum-Limonium iranicum</i>
۶۴	۳-۶-۵-۰ تیپ گیاهی باتلاقی شور، سیاه شور، چمن شور <i>Halocnemum strobilaceum-Suaeda vermiculata-Aeluropus lagopoides</i>
۶۵	۷-۵-۰ تیپ‌های گیاهی گروه منگری <i>Platychaete</i>
۶۵	۱-۷-۵-۰ تیپ گیاهی منگری، کروج <i>Platychaete aucheri-Gymnocarpus decander</i>
۶۷	۸-۵-۰ تیپ‌های گیاهی گروه کهور ایرانی <i>Prosopis</i>

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱-۸-۵- تیپ گیاهی، گبر، رمس	۶۸
<i>Prosopis cineraria-Acacia tortilis- Hammada salicornica</i>	
۲-۸-۵- تیپ گیاهی کهور ایرانی، کنار، رمس	۶۹
<i>Prosopis cineraria- Ziziphus spina Christi- Hammada salicornica</i>	
۳-۸-۵- تیپ کهور ایرانی، کنار، گز رودخانه‌ای	۷۰
<i>Prosopis cineraria- Ziziphus spina Christi- Tamarix leptopetala</i>	
۹-۵- تیپ‌های گیاهی گروه باتلاقی اشنان	۷۰
<i>Seidlitzia</i>	
۱-۹-۵- تیپ گیاهی اشنان، شصت عروسان، شور مصری	۷۱
<i>Seidlitzia rosmarinus-Limonium suffruticosum-Suaeda fruticosa</i>	
۲-۹-۵- تیپ گیاهی اشنان، گز رودخانه‌ای، سلمکی	۷۱
<i>Seidlitzia rosmarinus- Tamarix leptopetala-Atriplex leucoclada</i>	
۱۰-۵- تیپ‌های گیاهی گروه گز	۷۲
<i>Tamarix</i>	
۱-۱۰-۵- تیپ گیاهی گزرودخانه‌ای، سلمکی، سیاه شور مصری	۷۲
<i>Tamarix leptopetala-Atriplex leucoclada- Suaeda aegyptica</i>	
۲-۱۰-۵- تیپ گیاهی گزرودخانه‌ای، سیاه شور مصری	۷۳
<i>Tamarix leptopetala- Suaeda aegyptica</i>	
۳-۱۰-۵- تیپ گیاهی گز رودخانه‌ای، سیاه شور	۷۴
<i>Tamarix sp. - Suaeda vermiculata</i>	
۱۱-۵- تیپ‌های گیاهی گروه کنار	۷۵
<i>Ziziphus</i>	
۱-۱۱-۵- تیپ گیاهی کنار، پیچک	۷۵
<i>Ziziphus spina-christi-Convolvulus acanthocladus</i>	
۲-۱۱-۵- تیپ گیاهی کنار، رمس	۷۶
<i>Ziziphus spina-christi- Hammada salicornica</i>	
۳-۱۱-۵- تیپ گیاهی کنار، بهمن	۷۷
<i>Ziziphus spina-christi-Stipa capensis</i>	
۴-۱۱-۵- تیپ گیاهی کنار، بادام، پیچک	۷۸
<i>Ziziphus spina Christi- Amygdalus scoparia- Convolvulus acanthocladus</i>	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۹	۵-۱۱-۵- تیپ گیاهی کنار، گون، رمس <i>Ziziphus spina Christi- Astragalus fasciculifolius- Hammada salicornica</i>
۸۰	۵-۱۱-۶- تیپ گیاهی کنار، پیچک، مریم گلی مصری <i>Ziziphus spina Christi- Convolvulus acanthocladus- Salvia aegyptica</i>
۸۱	۵-۱۲- تیپ‌های گیاهی گروه قیج <i>Zygophyllum</i>
۸۱	۵-۱۲-۱- تیپ گیاهی قیج، کروج <i>Zygophyllum atriplicoides-Gymnocarpus decander</i>
۸۲	۵-۱۲-۲- تیپ گیاهی قیج، کروج، منگری <i>Zygophyllum atriplicoides-Gymnocarpus decander-Platychaete aucheri</i>
۸۳	۵-۱۲-۳- تیپ گیاهی قیج، منگری <i>Zygophyllum atriplicoides-Platychaete mucronifolia</i>
۸۴	۵-۱۳- تیپ‌های گیاهی منفرد
۸۴	۵-۱۳-۱- تیپ گیاهی منفرد چمن شور، سیاه شور <i>Aeluropus lagopoides-Suaeda vermiculata</i>
۸۵	۵-۱۳-۲- تیپ گیاهی منفرد حرا، شبه گدک، قلیا <i>Avicennia marina-Arthrocnemum fruticosum-Salicornia europaea</i>
۸۶	۵-۱۳-۳- تیپ گیاهی منفرد کورگوشتی، کروج، کنار <i>Capparis cartilaginea- Gymnocarpus decander- Ziziphus spina Christi</i>
۸۷	۵-۱۳-۴- تیپ گیاهی شعران، کروج <i>Cornulaca monacantha-Gymnocarpus decander</i>
۸۸	۵-۱۳-۵- تیپ گیاهی منفرد نی، چمن شور، گزرودخانه‌ای <i>Phragmites australis- Aeluropus lagopoides-Tamarix leptopetala</i>
۸۸	۵-۱۳-۶- تیپ گیاهی منفرد بنه، بادام <i>Pistacia atlantica-Amygdalus scoparia</i>
۸۹	۵-۱۳-۷- تیپ گیاهی منفرد ساحلی، آفتاب پرست ساحلی، سیاه شور <i>Sphaerocoma aucheri-Heliotropium bacciferum-Suaeda aegyptica</i>
۹۱	- منابع مورد استفاده

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
- پیوست	۹۲
- خلاصه انگلیسی	۱۱۹
- فهرست انتشارات	۱۲۱

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱ - خلاصه مشخصات تیپ‌های گیاهی منطقه مورد مطالعه بیرم	۷
جدول ۲ - نشانه‌های مورد استفاده برای معرفی تیپ‌های گیاهی منطقه بیرم	۱۳
جدول ۳ - مشخصات ایستگاههای هوا شناسی مورد استفاده در منطقه بیرم	۱۶
جدول ۴ - توزیع فراوانی نقاط هم باران منطقه بیرم	۱۶
جدول ۵ - توزیع فراوانی نقاط هم دمای منطقه بیرم	۱۹
جدول ۶ - توزیع فراوانی تبخیر و تعرق پتانسیل در منطقه بیرم	۱۹
جدول ۷ - توزیع فراوانی اقلیم های منطقه بیرم	۲۱
جدول ۸ - وضعیت کاربری اراضی در منطقه بیرم	۳۳
جدول ۹ - توزیع تیپ‌های گیاهی منطقه مورد مطالعه بیرم و گروه بندی آنها	۳۵

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱- توزیع کاربری‌های اصلی اراضی در منطقه مورد مطالعه بیرم	۶
نمودار ۲- توزیع فراوانی نقاط هم باران منطقه بیرم	۱۷
نمودار ۳- توزیع فراوانی نقاط هم دمای منطقه خور و نای بند	۱۸
نمودار ۴- منحنی آمیروترمیک ایستگاه هواشناسی لار	۱۸
نمودار ۵- منحنی آمیروترمیک ایستگاه هواشناسی لنگه	۱۹

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۶- منحنی آمبروترمیک ایستگاه هواشناسی کنگان	۱۹
نمودار ۷- توزیع فراوانی تبخیر و تعرق پتانسیل در منطقه بیرم	۲۱
نمودار ۸- توزیع فراوانی اقلیم های منطقه بیرم	۲۲
نمودار ۹- فراوانی تیپ های گیاهی در منطقه مورد بیرم	۳۹
نمودار ۱۰- فراوانی گروه های گیاهی در منطقه مورد بیرم	۴۰
نمودار ۱۱- دامنه گسترش ارتفاعی تیپ های گیاهی در منطقه مورد مطالعه بیرم	۴۱

فهرست نقشه ها

عنوان	صفحه
نقشه نمایشی ۱- موقعیت منطقه بیرم در سطح کشور	۹۴
نقشه نمایشی ۲- وضعیت جغرافیایی منطقه بیرم	۹۵
نقشه نمایشی ۳- خطوط میانگین هم باران سالانه منطقه بیرم	۹۶
نقشه نمایشی ۴- خطوط میانگین هم دما سالانه منطقه بیرم	۹۷
نقشه نمایشی ۵- خطوط میانگین هم تبخیر سالانه منطقه بیرم	۹۸
نقشه نمایشی ۶- پهنه بندی اقلیمی منطقه بیرم	۹۹
نقشه نمایشی ۷- ارزیابی منابع و قابلیت اراضی منطقه بیرم	۱۰۰
نقشه نمایشی ۸- موقعیت تیپ های گیاهی منطقه بیرم	۱۰۱

فهرست تصویرها

صفحه	عنوان
	تصویر ۱- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۲	<i>Amygdalus eburnea-Pistacia atlantica-Ziziphus spina Christi</i>
	تصویر ۲- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۲	<i>Amygdalus eburnean- Ziziphus spina Christi- Convolvulus acanthocladus</i>
	تصویر ۳- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۳	<i>Amygdalus lycioides- Artemisia aucheri- Astragalus spinosa</i>
	تصویر ۴- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۳	<i>Amygdalus lycioides- Astragalus spinosa- Convolvulus spinosus</i>
	تصویر ۵- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۴	<i>Amygdalus scoparia-Ebenus stellata-Astragalus fasciculifolius</i>
	تصویر ۶- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۴	<i>Amygdalus scoparia- Pistacia atlantica- Ebenus stellata</i>
	تصویر ۷- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۵	<i>Astragalus fasciculifolius- Convolvulus acanthocladus - Amygdalus eburnean</i>
	تصویر ۸- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۵	<i>Astragalus spinosa-Artemisia aucheri-Convolvulus spinosus</i>
	تصویر ۹- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۶	<i>Convolvulus acanthocladus -Gymnocarpus decander-Hammada salicornica</i>
	تصویر ۱۰- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۶	<i>Convolvulus spinosus-Astragalus spinosa-Ebenus stellata</i>
	تصویر ۱۱- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۷	<i>Gymnocarpus decander-Platychaete mucronifolia- Limonium axillare</i>
۱۰۷	<i>Hammada salicornica</i> تصویر ۱۲- نمایی از تیپ گیاهی
	تصویر ۱۳- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۸	<i>Hammada salicornica- Astragalus spinosus-Artemisia aucheri</i>
	تصویر ۱۴- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۸	<i>Hammada salicornica- Convolvulus acanthocladus - Astragalus fasciculifolius</i>

فهرست تصویرها

صفحه	عنوان
	تصویر ۱۵- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۹	<i>Hammada salicornica- Gymnocarpus decander- Platychaete mucronifolia</i>
	تصویر ۱۶- نمایی از تیپ گیاهی
۱۰۹	<i>Halocnemum strobilaceum-Aeluropus lagopoides-Tamarix leptopetala</i>
	تصویر ۱۷- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۰	<i>Halocnemum strobilaceum-Limonium iranicum</i>
۱۱۰	تصویر ۱۸- نمایی از تیپ گیاهی <i>Platychaete aucheri-Helianthemum lippii</i>
	تصویر ۱۹- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۱	<i>Prosopis cineraria-Acacia tortilis- Hammada salicornica</i>
	تصویر ۲۰- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۱	<i>Prosopis cineraria- Ziziphus spina Christi- Hammada salicornica</i>
	تصویر ۲۱- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۲	<i>Prosopis cineraria- Ziziphus spina Christi- Tamarix leptopetala</i>
	تصویر ۲۲- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۲	<i>Seidlitzia rosmarinus-Limonium suffruticosa-Suaeda fruticosa</i>
	تصویر ۲۳- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۳	<i>Tamarix leptopetala-Atriplex leucoclada- Suaeda aegyptica</i>
۱۱۳	تصویر ۲۴- نمایی از تیپ گیاهی <i>Tamarix leptopetala- Suaeda aegyptica</i>
	تصویر ۲۵- نمایی از تیپ گیاهی <i>Tamarix sp.- Suaeda vermiculata</i>
۱۱۴	
۱۱۴	تصویر ۲۶- نمایی از تیپ گیاهی <i>Ziziphus spina-christi-Hammada salicornica</i>
	تصویر ۲۷- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۵	<i>Ziziphus spina Christi- Amygdalus scoparia- Convolvulus acanthocladus</i>
	تصویر ۲۸- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۵	<i>Zygophyllum atriplicoides-Gymnocarpus decander</i>

فهرست تصویرها

صفحه	عنوان
	تصویر ۲۹- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۶	<i>Zygophyllum atriplicoides-Gymnocarpus decander-Platychaete aucheri</i>
	تصویر ۳۰- نمایی از مجری طرح به همراه تیپ گیاهی
۱۱۶	<i>Avicennia marina-Arthrocnemum fruticosum-Salicornia europaea</i>
	تصویر ۳۱- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۷	<i>Capparis cartilaginea- Gymnocarpus decander- Ziziphus spina Christi</i>
	تصویر ۳۲- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۷	<i>Phragmites australis- Aeluropus lagopoides-Tamarix leptopetala</i>
	تصویر ۳۳- نمایی از تیپ گیاهی
۱۱۸	<i>Pistacia atlantica-Amygdalus scoparia</i>
	تصویر ۳۴- نمایی از مجری طرح به همراه تیپ گیاهی
۱۱۸	<i>Sphaerocoma aucheri-Heliotropium bacciferum-Suaeda aegyptica</i>

سپاسگزاری

از جناب آقای دکتر ارشم ریاست محترم و آقای دکتر خواجه زاده معاونت محترم پژوهشی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان و جناب آقای دکتر اندرزیان مسؤل محترم بخش تحقیقات منابع طبیعی به خاطر تمامی زحماتی که برای فراهم نمودن امکانات صحرایی و ستادی مطالعات متحمل شدند، سپاسگزاری نموده، همچنین از جناب آقای مهندس خسروی رئیس محترم اداره منابع طبیعی و ریاست محترم اداره محیط زیست شهرستان پارسیان و سایر همکاران که به اینجانب یاری دادند نیز سپاسگزاری و قدردانی می‌نمایم.

این مطالعه به کمک همکاران محترم طرح، بویژه جناب آقای مهندس محمدعلی کلی انجام گردیده که در تمام شرایط از هیچگونه کمکی دریغ ننموده‌اند و همچنین خانم مهندس دیناروند که در شناسایی گیاهان یاری فرمودند، قدردانی می‌نمایم.

جناب آقای دکتر حسین میرزائی ندوشن ریاست محترم مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور و سرکار خانم دکتر سفیدکن معاونت پژوهشی مؤسسه همیشه مشوق و راهنمای مجریان این طرح ملی و گسترده که در پهنه وسیعی از ایران زمین اجرا می‌شود بوده‌اند. آقای مهندس محمد فیاض ریاست محترم بخش تحقیقات مرتع و هماهنگ کننده ملی طرح در انجام این طرح ما را یاری داده‌اند. آقای سید محسن صادقیان مطهر دبیر کمیته انتشارات مؤسسه امور چاپ و انتشار کتاب را پی‌گیری نمودند که موجب امتنان است.

از همکاران بخش تحقیقات مرتع مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع سرکار خانم مهندس هاجر نعمتی که در تنظیم نهائی گزارش و نقشه، بازخوانی و تنظیم نهایی کتاب و نیز سرکار خانم مهندس پروانه عشوری که تولید نقشه نهایی رایانه‌ای در محیط سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی و دیگر نقشه‌های مندرج در کتاب را انجام داده‌اند و همکاری نموده‌اند و همچنین آقای مهندس رضا شاهنده که در تنظیم گزارش و نقشه همکاری داشته، سپاسگزاری می‌گردد.

از زحمات تمامی این عزیزان، سپاسگزاری و قدردانی می‌شود.

حمید هویزه

مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان خوزستان

مقدمه

برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح برای حفظ و احیاء منابع طبیعی و محیط زیست بدون شناخت علمی آنها امکان پذیر نیست و بهره‌برداری از منابع طبیعی تجدید شونده کشور به صورت متنوع، پیوسته و مستمر، به آگاهی از توان منابع مذکور و استعداد اکولوژیکی مناطق نیاز دارد. بنابراین اولین قدم برای برنامه‌ریزی و مدیریت بهینه منابع، شناسایی جغرافیایی و اکولوژیکی هر منطقه بوده که این امر توسط ارایه طرحهای تحقیقاتی و مطالعاتی بین اجزاء مهم اکوسیستم انجام می‌گیرد. در همین راستا طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور که توسط مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع و با همکاری مراکز تحقیقات استانها پیگیری می‌شود، بر اساس دقت نظر در مقوله فوق و با توجه به مساله افزایش جمعیت و بهره‌برداری گسترده و توأم با تخریب شدید منابع طبیعی پیش بینی شده و هدف از اجرای آن تعیین شاخص‌ها و ارتباط بین رستنیها و عوامل مؤثر در گسترش و یا نابودی آنها از طریق تیپ بندی پوشش گیاهی و تهیه نقشه‌های مربوط است که در واقع تصویری یا به عبارتی موزاییکی از عناصر گیاهی و رویشگاههای آنها می‌باشد. تا سرانجام کارشناسان و محققان با استفاده از این اطلاعات (که اساس مطالعات بعدی بر آنها استوار است)، طرحهای تحقیقاتی و اجرایی را با دیدگاهی بهتر و شیوه‌ای روشن‌تر انجام داده و برای حفاظت و توسعه این منابع خدادادی در این عرصه‌ها و یا مناطق مشابه گامهای موثری بر دارند. از طرف دیگر با اجرای این طرح داده‌های ارزشمندی به بانک اطلاعات منابع طبیعی کشور افزوده گشته و برنامه ریزی اصولی و صحیح در زمینه منابع طبیعی سهل و آسان می‌شود. طرح شناخت مناطق اکولوژیک از سال ۱۳۶۸ با مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰ در مناطقی از کشور شروع گردیده و ادامه اجرای آن در استان هرمزگان با مطالعه محدوده یک برگ نقشه توپوگرافی با نام بیرم آغاز گردیده است.

چکیده

طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور در استان هرمزگان، از دی ماه سال ۱۳۸۷ به مدت ۲ سال به مورد اجرا گذاشته شد. منطقه مورد بررسی در طرح حاضر شامل محدوده یک برگ نقشه کامل توپوگرافی سازمان جغرافیایی کشور به شماره NG-39-04 با مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰ به وسعت حدود ۱۴۵۴۸۱۷ هکتار به نام بیرم می باشد که به عنوان بررسی تیپ های گیاهی منطقه بیرم انتشار یافته است.

قلمرو مورد مطالعه در موقعیت جغرافیایی ۵۲٫۳۰ تا ۵۴ درجه طول شرقی و ۲۷ تا ۲۹ درجه و ۳۰ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. بلندترین نقطه ارتفاعی در منطقه قله کوه گاوبست با ارتفاع ۲۱۵۶ متر از سطح دریا در بخش شرقی محدوده مورد مطالعه و پست ترین نقطه با ارتفاع ۲ متر از سطح دریا در طول نوار جنوبی منطقه مطالعاتی واقع در حاشیه خلیج فارس (پشت فرودگاه عسلویه) قرار گرفته است.

از مراکز جمعیتی مهم منطقه مورد مطالعه می توان از شهرهای پارسیان، بیرم، خنج، لامرد، عسلویه، اشکنان، فداغ، ارد و گله دار را نام برد.

تیپ های گیاهی به روش نمود ظاهری (سیمای ظاهری) بر اساس گونه های غالب در زمان مطالعه شناسایی، تفکیک و بر روی نقشه های توپوگرافی ۱:۵۰۰۰۰ با درج یک تا چهار گونه غالب مشخص شده است. ویژگی های محیطی هر یک از تیپ های گیاهی و گونه های همراه مشاهده شده در عرصه نیز مشخص گردیده است.

بر اساس نتایج بررسی های انجام شده استفاده از اراضی در حال حاضر به شرح زیر است (نمودار ۱):

تیپ های گیاهی در عرصه مورد مطالعه با وسعت ۱۲۳۳۵۹۱ هکتار ۸۴/۷۹ درصد از کل منطقه مورد مطالعه را در بر گرفته اند.

اراضی زراعی شامل زراعت های آبی، اراضی آیش، درختان مثمر و غیرمثمر ۱۸۸۷۸۲ هکتار است که ۱۲/۹۷ درصد از کل منطقه می باشد.

اراضی بدون پوشش گیاهی با وسعت ۵۲۶ هکتار ۰/۳۶ درصد از منطقه مورد مطالعه را شامل می شود.

دریا، دریاچه ها و آبگیر ۱۹۶۸۳ هکتار است که ۱/۳۵ درصد از کل منطقه می باشد.

اراضی جنگلکاری شده ۳۲ هکتار است که کمتر از ۰/۰۰۳ درصد از کل منطقه را شامل می شود.

تاسیسات و شهرها با وسعت ۱۸۹۳۷ هکتار، ۱/۳ درصد از منطقه مورد مطالعه را در بر می گیرد.

تعداد ۵۴ تیپ گیاهی در منطقه بیرم شناسایی و در ۱۲ گروه و ۷ تیپ گیاهی منفرد به شرح زیر تفکیک شده است:

گروه بادام: گونه گیاهی *A. lycioides*, *Amygdalus scoparia* و یا *A. eburnea* به عنوان گونه اصلی همراه با گونه *Pistacia atlantica* و *Ebenus stellata* و *Ziziphus spina christi* در قالب ۹ تیپ گیاهی، این گروه را تشکیل داده و ۳۶/۷۷ درصد منطقه طرح را در بر می گیرد. اراضی قلمرو گسترش گروه بادام شامل کوهها، تپه و فلاتها با خاک سبک تا سنگین و سنگریزه دار و در تمام شیبها می باشد. دامنه تغییرات ارتفاعی در این گروه ۳۰۰ تا ۲۱۰۰ متر از سطح دریا با بارندگی ۱۵۰ تا ۳۵۰ میلی متر و اقلیم فراخشک معتدل، خشک بیابانی معتدل و نیمه خشک معتدل است.

گروه گون: گونه های گیاهی *Astragalus fasciculifolius* و *Astragalus spinosa* همراه با گونه *Convolvulus acanthocladus* و گونه *Artemisia aucheri* دو تیپ تشکیل داده و ۳/۱۱ درصد از کل منطقه را به خود اختصاص داده اند. اراضی گروه گون شامل کوهها، فلاتها، تپهها و واریزه های بادبزنی شکل سنگریزه دار با خاک کم عمق تا بسیار عمیق، بافت متوسط تا سنگین می باشد. در این گروه ارتفاع از ۵۰۰ تا ۱۳۰۰ متر، بارندگی ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلی متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و نیمه خشک معتدل است.

گروه پیچک: گونه گیاهی *Convolvulus acanthocladus* به عنوان گونه اصلی همراه با گونه *Convolvulus acanthocladus* و *Astragalus fasciculifolius* و *Platychaete mucronifolia* چهار تیپ تشکیل داده و ۰/۹۸۱ درصد سطح منطقه را به خود اختصاص داده است. عرصه رویش این گروه شامل کوهها، تپهها، فلاتها و واریزه های بادبزنی شکل سنگریزه دار و دشت های دامنه ای با خاک سبک تا متوسط و گاهی همراه با آهک و گچ است. ارتفاع از سطح دریا ۳۰۰ تا ۱۱۰۰ متر، بارندگی بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلی متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و نیمه خشک معتدل و فرا خشک گرم می باشد.

گروه کروج: گونه گیاهی *Gymnocarpus decander* به عنوان گونه اصلی همراه با گونه *Platychaete mucronifolia* دو تیپ تشکیل داده و ۲/۷۸ درصد سطح منطقه را می پوشاند. عرصه رویش این گروه شامل کوهها، تپهها، فلاتها و واریزه های بادبزنی شکل سنگریزه دار و دشت های دامنه ای با خاک سبک تا متوسط و بیشتر با املاح گچ است. ارتفاع از سطح دریا ۳۰۰ تا ۱۱۰۰ متر، بارندگی بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلی متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و فرا خشک گرم می باشد. گروه رمس: گونه *Hammada salicornica* همراه با گونه های *Gymnocarpus decander*، *Salsola lachnantha* و *Ziziphus spina Christi* شش تیپ این گروه را تشکیل داده و ۵/۸۹۲ درصد سطح منطقه را پوشش می دهد. این گروه در دشتهای سیلابی و

دامنه‌ای، تپه‌ها، کوه‌ها، فلات‌ها و واریزه‌های بادبزنی شکل سنگریزه‌دار با خاک سبک تا متوسط و کم عمق تا به نسبت عمیق و بر روی مارنهای گچی دیده می‌شود. دامنه تغییرات ارتفاع در این گروه ۳۰۰ تا ۱۱۰۰ متر از سطح دریا، میزان بارندگی سالانه ۱۵۰ تا ۳۰۰ میلی‌متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و فرا خشک گرم می‌باشد.

گروه گدگ: گونه گیاهی *Halocnemum strobilaceum* همراه با گونه *Aeluropus lagopoides* و گونه *Limonium iranicum* سه تیپ تشکیل داده و ۶/۷۳ درصد از کل منطقه را به خود اختصاص داده است. اراضی گروه گدگ شامل دشتهای سیلابی و آبرفتی، اراضی پست و فلات‌ها با خاک کم عمق تا بسیار عمیق، بافت متوسط تا سنگین شور و قلیا و یا مارنهای گچی و نمکی می‌باشد. در این گروه ارتفاع از سطح آبهای آزاد بین ۲ تا ۹۰۰ متر، بارندگی ۱۵۰ تا ۳۰۰ میلی‌متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و فرا خشک گرم است.

گروه منگری: گونه‌های گیاهی *Platychaete aucheri* و *Platychaete mucronifolia* به عنوان گونه اصلی همراه با گونه *Gymnocarpus decander*، *Helianthemum lippii* و *Zygophyllum atriplicoides* سه تیپ تشکیل داده و ۱/۰۲۴ درصد سطح منطقه را به خود اختصاص داده‌اند. عرصه رویش این گروه شامل کوه‌ها، تپه‌ها، فلات‌ها و واریزه‌های بادبزنی شکل سنگریزه‌دار و دشت‌های دامنه‌ای با خاک سبک تا متوسط و بیشتر با آهک و گچ است. ارتفاع از سطح دریا ۳۰۰ تا ۱۳۰۰ متر، بارندگی بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلی‌متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و نیمه خشک معتدل و فرا خشک گرم می‌باشد.

گروه کهور ایرانی: گونه *Prosopis cineraria* همراه با گونه‌های *Acacia tortilis* و *Ziziphus spina Christi* سه تیپ این گروه را تشکیل داده و ۶/۵ درصد سطح منطقه را پوشش می‌دهند. این گروه در دشتهای سیلابی، دامنه‌ای و تپه‌ها، کوه‌ها، فلات‌ها و واریزه‌های بادبزنی شکل سنگریزه‌دار با خاک سبک تا متوسط و کم عمق تا به نسبت عمیق مارنهای گچی دیده می‌شود. دامنه تغییرات ارتفاع در این گروه ۳۰۰ تا ۹۰۰ متر از سطح دریا، میزان بارندگی سالانه ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلی‌متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و فرا خشک گرم می‌باشد.

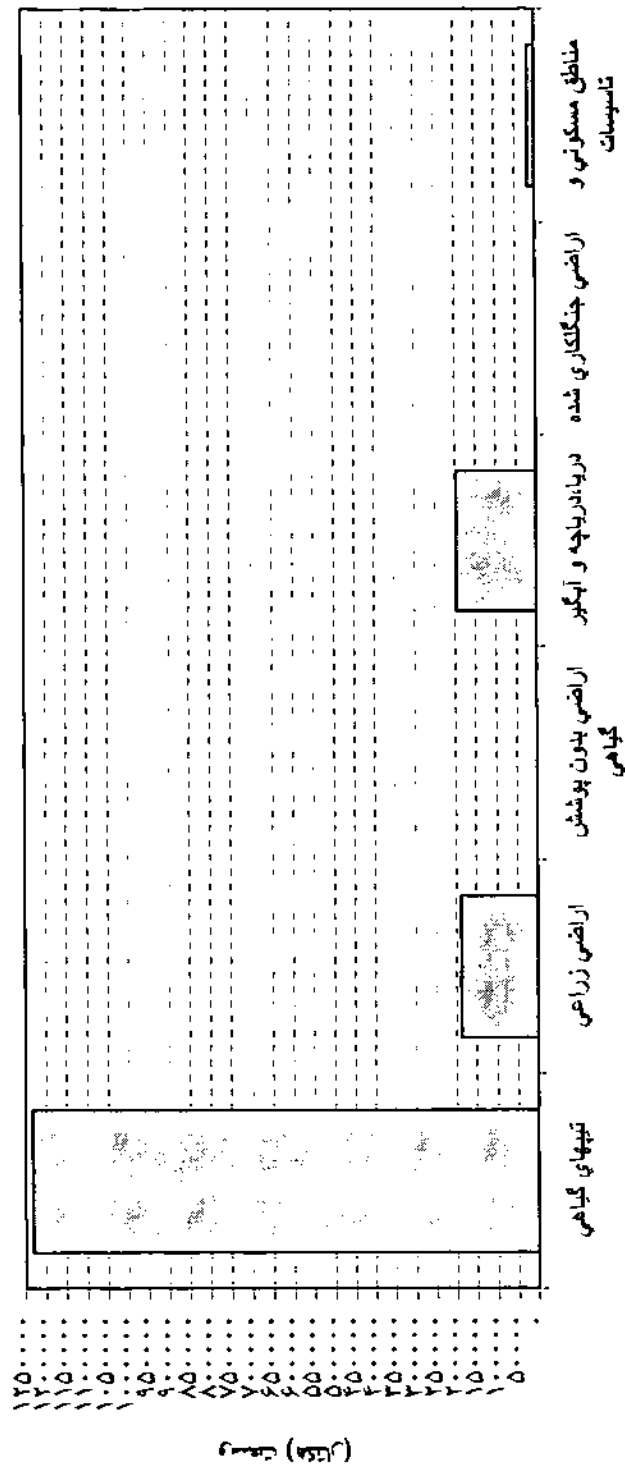
گروه اشنان: گونه *Seidlitzia rosmarinus* همراه با گونه‌های *Limonium suffruticosa* و *Tamarix leptopetala* دو تیپ این گروه را تشکیل داده ۴/۶۹ درصد سطح منطقه را پوشش می‌دهد. اراضی گروه گدگ شامل دشتهای سیلابی و آبرفتی، اراضی پست و فلات‌ها با خاک کم عمق تا بسیار عمیق، بافت متوسط تا سنگین شور و قلیا و یا مارنهای گچی و نمکی می‌باشد. در این گروه ارتفاع بین

۳۰۰ تا ۷۰۰ متر از سطح دریا، بارندگی ۱۵۰ تا ۲۵۰ میلی متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و فرا خشک گرم است.

گروه گز: گونه *Tamarix leptopetala* همراه با گونه‌های *Suaeda aegyptica* و *Atriplex leucoclada* سه تیپ این گروه را تشکیل داده و ۰/۹۵۲ درصد سطح منطقه را پوشش می‌دهد. این گروه در دشت‌های سیلابی و آبرفتی با خاک کم عمق تا عمیق و بافت سبک تا متوسط دیده می‌شود. دامنه تغییرات ارتفاع در این گروه حداکثر تا ۷۰۰ متر از سطح دریا، میزان بارندگی سالانه ۱۵۰ تا ۳۰۰ میلی متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و فرا خشک گرم می‌باشد.

گروه کنار: گونه *Ziziphus spina-christi* همراه با گونه *Astragalus fasciculifolius* و گونه *Hammada salicornica* *Stipa capensis*، *Convolvulus acanthocladus* و *Amygdalus scoparia* هفت تیپ را تشکیل داده و ۱۴/۶ درصد کل منطقه را پوشش می‌دهد. این گروه در اغلب تیپ‌های اراضی منطقه شامل کوهستان، تپه، فلات، دشت‌های دامنه‌ای و آبرفتی و اراضی واریزه‌ای بادبزی شکل با انواع خاکهای عمیق و سبک تا سنگین دیده می‌شود. دامنه تغییرات ارتفاع در این گروه از ۱۰۰ تا ۱۳۰۰ متر از سطح دریا، میزان بارندگی سالانه ۱۵۰ تا ۳۰۰ میلی متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و فرا خشک گرم می‌باشد.

گروه قیج: گونه گیاهی *Zygophyllum atriplicoides* به عنوان گونه اصلی همراه با گونه *Gymnocarpus decander*، *Hammada salicornica* و *Platychaete mucronifolia* چهار تیپ تشکیل داده که ۰/۰۷۴ درصد سطح منطقه را به خود اختصاص داده‌اند. عرصه رویش این گروه شامل کوهها، تپه‌ها، فلات‌ها و واریزه‌های بادبزی شکل سنگریزه‌دار و دشت‌های دامنه‌ای با خاک سبک تا متوسط و گاهی همراه با آهک و گچ است. ارتفاع از سطح دریا ۳۰۰ تا ۱۱۰۰ متر، بارندگی بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلی متر و اقلیم خشک بیابانی معتدل و نیمه خشک معتدل و فرا خشک گرم می‌باشد. علاوه بر گروه‌های یاد شده، گونه‌های *Capparis cartilaginea* *Avicennia marina* *Aeluropus lagopoides* *Sphaerocoma aucheri* و *Cornulaca monacantha* *Pistacia atlantica* *Phragmites australis* هر کدام همراه با سایر گونه‌ها، یک تیپ گیاهی منفرد و جدا از سایر تیپ‌های گیاهی تشکیل داده و ۰/۷۲۲ درصد از کل منطقه را پوشش می‌دهند. این تپه‌ها در کوهستانها، تپه‌ها، فلاتها، اراضی واریزه‌ای، پست و متفرقه با خاک کم عمق تا به نسبت عمیق مارنهای گچی، نمکی و شنی پراکنش دارد. ارتفاع رویشگاه ۳۰ تا ۲۷۰۰ از سطح دریا، بارندگی آنها ۱۵۰ تا ۳۵۰ میلی متر و اقلیم منطقه فراخشک معتدل، خشک بیابانی معتدل، فرا خشک گرم و نیمه خشک معتدل می‌باشد (جدول ۱).

نوع کاربری اصلی اراضی

نمودار ۱: توزیع کاربری‌های اصلی اراضی در منطقه مورد مطالعه بیرم